

بسم الله الرحمن الرحيم

کتابخانه ایرانی شماره ۸۳

بختیاری‌ها
حماسه‌ای ابدی در ایران
از سرآغاز تا جمهوری اسلامی

دکتر ژان-پیر دیکار

مترجم: دکتر منیژه قنبری عدیوی

انجمن ایران‌شناسی فرانسه در ایران

۱۳۹۹

سرشناسه	: دیگر، ژان پیر، ۱۹۴۲ - م. Digard, Jean Pierre
عنوان و نام پدیدآور	: بختیاری‌ها حماسه‌ای ایلی در ایران / ژان پیر دیگر؛ مترجم منیژه قنبری عدیوی.
مشخصات نشر	: مشهد: پاپلی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۴۱۱۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: Une épopée tribale en Iran : عنوان اصلی : des origines à la République islamique: les Bakhtyari, 2015
موضوع	: بختیاری
موضوع	: Bakhtiari (Iranian people)
موضوع	: قوم شناسی - ایران
موضوع	: Ethnology -- Iran
موضوع	: جامعه‌شناسی اسلامی
موضوع	: Islamic sociology
شناسه افزوده	: قنبری عدیوی، منیژه، ۱۳۵۴ - مترجم
رده بندی کنگره	: DSR۷۲
رده بندی دیویی	: ۹۷۶/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۲۰۱۲۶

انتشارات پاپلی: مشهد، پلاک ۹۲ تلفن: ۴ - ۳۷۶۴۰۰۴۰ - ۳۷۶۸۲۳۲۶ - ۰۵۱

مدیر فروش: امید خدایی ۰۹۳۵۵۶۲۱۰۸۸ - تلفن و دورنگار: ۳۷۶۲۱۶۵۸

e.Mail: khodavi_19۸7@yahoo.com

انجمن ایران‌شناسی فرانسه در ایران

آدرس: تهران، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان وحید نوری، کوچه ۱۱، پلاک ۱
شماره تماس: ۶۶۴۰۱۱۹۲ و ۶۶۴۱۲۱۵۳ - صندوق پستی: ۳۴۹۵-۱۵۸۱۵ - پست الکترونیکی: ifri@ifiran.org

قطع: وزیری
تعداد صفحات: ۳۳۶
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۴۱۱-۵-۹
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان
چاپ و صحافی: آستان قدس رضوی

عنوان: بختیاری‌ها
حماسه‌ای ایلی در ایران
مؤلف: دکتر ژان-پیر دیگر
مترجم: دکتر منیژه قنبری عدیوی
ناشر: انتشارات پاپلی
مدیر اجرایی: امید خدایی
صفحه‌آرا: محمد نعیم‌آبادی

فهرست

۵		سخنی از مترجم
۹		پیشگفتار
۹		گفتید «قبیله»؟
۱۲		خان شهرها
۱۵		... و خان دشت‌ها
۲۲		کتابی تاریخی از یک مردم‌شناس، چرا و چگونه؟
۲۹		فصل اول: سخن و نقش آفرینان: خلاصه‌ای از سال‌های ۱۹۶۹-۱۹۷۵
۲۹		بختیاری با که هستند؟
۳۱		استفاده از فضا و نوع زندگی
۳۵		تقسیمات و همبستگی
۴۰		ریاست و قدرت سیاسی
۴۲		مسکن، پوشاک، خوراک و محل مکان بختیاری‌ها
۵۶		فعالیت‌های تولیدی بختیاری
۷۵		فصل دوم: «بختیاری»ها پیش از بختیاری‌ها
۷۵		میل به جاودانگی
۷۹		ظهور یک نوع زندگی، پرده اول: خروج از عصر نوسنگی
۸۲		ظهور یک نوع زندگی، پرده دوم: زاگرس باستان
۸۶		ظهور یک نوع زندگی، پرده سوم، پیدایش قومی بختیاری‌ها در اواخر عصر اعراب و ترکان
۹۰		ظهور یک نوع زندگی، پرده چهارم، و پیدایش قومی بختیاری‌ها، پرده پنجم: مزاحمت بزرگ مغول و فتح بیلاق
۹۳		فصل سوم: ایل شدن بختیاری‌ها (قرون ۱۶ تا ۱۸)
۹۳		داستان آسترکی
۹۷		پیشتازی چهارلنگ‌ها
۱۰۱		رقابت چهارلنگ و هفت لنگ
۱۰۹		فصل چهارم: جنگ‌های سازنده (قرن ۱۹)
۱۰۹		میان پرده بهداروندها
۱۱۲		اوج و انحطاط چهارلنگ‌ها
۱۱۶		برتری هفت لنگ‌ها
۱۲۹		فصل پنجم: در اوج ولی تحت نفوذ
۱۲۹		یک بازی سه‌جانبه، پرده اول: جاده لینچ

۱۳۳	یک بازی سه جانبه، پردهٔ دوم: نفت
۱۳۹	یک بازی سه جانبه، پردهٔ سوم: انقلاب مشروطه
۱۴۱	۱۹۰۹-۱۹۱۳: «سلطهٔ بختیاری‌ها»
۱۵۱	یک راه حل مبتکرانه: تقسیم شدن برای یکپارچه ماندن
۱۶۱	فصل ششم: سال‌های سیاه جنگ جهانی اول و «نوسازی» اجباری
۱۶۱	جنگ، ایلات و مأموران مخفی در جنوب غربی ایران
۱۶۶	وقفه در سلطنت
۱۷۱	نوسازی به سبک قزاق‌ها
۱۸۱	فصل هفتم: به نام توسعه (۱۹۴۱-۱۹۷۹)
۱۸۱	رژیم به تعادل اولیه؟
۱۸۴	«رعنهٔ بختیاری» (۱۹۴۶) و دنباله‌های آن
۱۸۷	سال‌های دگرگونی: مصدق، ۱۹۵۳-۱۹۵۱
۱۹۰	در دست گرفت: مور، ۱۹۵۳-۱۹۶۰
۱۹۲	مسئلهٔ بختیار، ۱۹۶۰-۱۹۶۱
۲۰۳	قتل عام یک جهان ۱۹۰۷-۱۹۰۳
۲۱۳	فصل هشتم: به نام الله (از ۱۹۷۹ تا کنون)
۲۱۳	عشایر، «ذخایر انقلاب»
۲۲۱	«جنگ تحمیلی» (۱۹۸۸-۱۹۸۰)
۲۳۲	چهرهٔ سوم جمهوری اسلامی یا بازگشت تصدی‌گری‌ها
۲۳۷	ویژگی‌های خاص بختیاری‌ها
۲۴۲	پس‌گفتار
۲۴۵	نتایج و چشم‌اندازها
۲۴۵	درس‌های «زمان طولانی»
۲۵۳	بختیاری‌ها، قربانیان تاریخ خود یا پدیدآورندگان آن؟
۲۶۲	بختیاری بودن یعنی چه؟
۲۶۹	آیا بختیاری‌ها و به‌طور کلی کوچ‌نشینان، هنوز آینده‌ای دارند؟
۲۷۳	پیوست‌ها
۲۷۳	پیوست ۱. نمودار سازمانی ایل بختیاری در اوایل سال‌های ۱۹۷۰
۲۸۴	پیوست ۲. شجره نامهٔ خوانین بزرگ بختیاری (دورکی، هفت لنگ)
۲۹۹	تقدیر و تشکر
۳۰۰	کتابنامهٔ بختیاری‌ها

ایران زمین از دیرباز مکانی برای همزیستی اقوام و ادیان مختلفی بوده است و همین امر هم توجه بسیاری از سیاحان و محققان داخلی و خارجی را به خود جلب نموده است. کتاب پیش رو نیز حاصل تحقیقات، تجربیات و مشاهدات مردم‌شناس و محقق فرانسوی، دکتر «ژان-پیر دبرگ» است که مدت مدیدی را، چنانکه خود در همین کتاب نیز به آن اشاره دارد، به صورت مترجم در ایران و به‌ویژه در میان ایل بختیاری زیسته و مقالات و آثار متعددی را در مورد آن‌ها به رشته تحریر درآورده است، که تعدادی نیز به فارسی برگردانده شده‌اند.

ترجمه یکی از ابزار انتقال دانش و فرهنگ در میان جوامع است و در مواردی نظیر ترجمه این کتاب هم، امکان نظاره شدن جامعه خریش از دریچه نگاه افرادی برخاسته از جوامع دیگر را فراهم می‌آورد و ممکن است ترجمه به نکات نادیده و ظریف و درعین حال پراهمیت و نیز دستیابی به اندیشه‌ها و راه‌حل‌های وین را میسر سازد. با این حال، بروز مشکلاتی ناشی از تفاوت‌های ساختاری، نحوی، نگاشتی و تلفظی زبان‌ها در ترجمه امری اجتناب‌ناپذیر بوده و گاه روشنی کلام را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بدیهی است که ترجمه پیش رو نیز از این قاعده مستثنا نیست؛ بر همین اساس، ذکر آنها مواردی چند ضروری به نظر می‌رسد:

۱) آن دسته از کلمات و اصطلاحاتی که در متن با حروف «آ، ا، ب، پ، ت، ث، ج، ح، خ، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ط، ظ، ع، ف، ق، ک، گ، ل، م، ن، ه، و، ی» نوشته شده‌اند، اغلب واژه‌هایی برگرفته از زبان فارسی یا لری (و گاه ترکی، عربی و...) را شامل می‌شوند که در متن اصلی به همین صورت، در درون پرانتزهایی بعد از معادل فرانسوی آن‌ها و یا بالعکس (یعنی پیش از پرانتزهای حاوی ترجمه فرانسه آن‌ها) نگاشته شده‌اند. در ترجمه، آوردن اصل کلمه فارسی باعث حذف پرانتز شده است؛ ولی این پرانتزها در مورد واژه‌های لری که گاه ترجمه آن‌ها برای خواننده فارسی زبان هم مفید بوده است، حفظ شده‌اند. به‌طور کلی هرگاه توضیحی تنها خواننده فرانسوی را مدنظر قرار داده و برای یک فرد ایرانی موضوعی کاملاً مبرهن است، از ترجمه آن اجتناب ورزیده شده است. باید افزود که گاه در متن اصلی نقل‌قول‌های نسبتاً طولانی و عباراتی چندکلمه‌ای به زبان انگلیسی یا لاتین به صورت ایتالیک ثبت شده ولی در ترجمه به صورت عادی نوشته شده‌اند.